

משנה בבא קמא פרק ה

Mishnah Bava Kamma, chapter 5

(1) If an ox has gored a [pregnant] cow and its [newly-born] calf is found [dead] nearby, and it is not known whether the birth of the calf preceded the goring [in which case the death of the calf would not have been caused by the goring of the ox] or followed the goring [so that the miscarriage of the calf was a result of the goring],

half-damages [in the case of *tam*] will be paid for [the injuries inflicted upon] the cow [as these have certainly resulted from the goring of the ox] but [only] quarter-damages [i.e., half of the half-damages] will be paid for [the loss of] the calf [on account of the doubt; this is the opinion of Sumchos. The Sages, however, maintain that the injured party must bring proof in order to be awarded any damages at all for the calf; the law is in accordance with the Sages]. So too, where a cow gored an ox and a [live] calf was found nearby, so that it was not known whether the birth of the calf preceded the goring [in which case the calf was not a party to the goring] or followed the goring [so that the calf, while it was still an embryo, participated in the act of goring], half-damages can be recovered out of the cow, and quarter-damages out of the calf [if the cow is present, half-damages are collected from it; if the cow is not present, quarter-damages are collected from the calf].

(2) If a potter brings his wares into the courtyard of another person without permission, and the cattle of the owner of the courtyard breaks them, there is no

רבנו עובדיה מברטנורא

א שור שנגח את הפרה. מעוברת: ונמצא עוברת בצדה. מת: ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הנגיחה: אם משנגחה. ומחמת הנגיחה הפילתו: ורביע נזק לולד. דתם חייב חצי נזק, והאי לוד מוטל בספק הוא, וחולקין. ומתניתין סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין. אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המוציא מחברו עליו הראיה. והלכה כחכמים. ואפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא, המוציא מחברו עליו הראיה: וכן פרה שנגחה את השור וכו' משלם חצי נזק מן הפרה. אם נמצאת הפרה כדן תם שמשלם חצי נזק מגופו. ואם לא נמצאת הפרה, משלם רביע נזק מן הולד שאם היה ידוע שקודם שילדה נגחה היה משלם כל חצי נזק מן הולד, שמעוברת שנגחה היא ועוברת נגחו. ואם לאחר שילדה נגחה לא היה משלם מן הולד כלום, שהרי הולד לא נגח ואין התם משלם אלא מגופו. עכשיו שהוא בספק, חולקים, ומן החצי נזק שיש לו לשלם

א שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה,
ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם
משנגחה ילדה, משלם חצי נזק לפרה ורביע
נזק לולד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא
ילדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה
ילדה, אם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק מן
הפרה ורביע נזק מן הולד: ב הקדר שהכניס
קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות,

liability [as the plaintiff was a trespasser]. Moreover, should the animal be injured by them, the owner of the pottery is liable [to pay damages]. If, however, he brought [them] in with permission [in which case he was no trespasser], the owner of the courtyard is liable. Similarly if [a man] brings his produce into the courtyard of another person without permission and the animal of the owner of the premises consumes it, there is no liability. If it [the animal] was harmed by it [the produce, e.g., it slipped on the produce and fell], the owner is liable [however, if the animal overate and died, the owner of the produce bears no liability]. If, however, he brought them in with permission [in which case he was no trespasser], the owner of the premises would be liable.

(3) If [a man] brings his ox into the courtyard of another without permission, and the ox belonging to the owner of the premises gores it or the dog belonging to the owner of the premises bites it, there is no liability. Moreover, should it gore the ox belonging to the owner of the premises its [the goring ox's] owner would be liable; if it falls [there] into a pit of the owner of the premises and fouls the water in it, he [the ox's owner] is liable. If [it kills] the owner's father or son [who] was inside the pit [by unintentionally falling on the person], he [the owner of the ox] is liable to pay *kofer* (Exodus 21:29-30). If, however, he brought it in with permission, the owner of the courtyard would be liable [to damages and/or *kofer*]. Rabbi, however, says: In all these cases, the owner of the premises would not be liable unless he has taken it upon himself to watch [the articles brought

רבנו עובדיה מברטנורא

משלם רביע נזק מן הולד: **ב** ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב. והני מילי שהוחלקה ונכשלה בהן. אבל אם אכלה מהן עד שמתה, בעל הפירות פטור, דהוה לה שלא תאכל: **ג** היה אביו או בנו. של בעל הבית בתוכו. והוא הדין לשאר אנשים, אלא אורחא דמלתא נקט: משלם את הכופר. וכגון שהיה מועד להפיל עצמו על בני אדם בבורות, והאידינא חזי ירקא בבור והפיל עצמו לבור לאכול ירקא והרג את האדם שהשור פטור ממייתה הואיל והרג שלא בכונה, והבעלים משלמין את הכופר, דאתרבי כופר אפילו שהרג שלא בכונה כדאמרין לעיל: רבי אומר וכו'. והלכה כרבי.

ושברתן בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות, בעל הצר חייב. הכניס פרותיו להצר בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הפרות חייב ואם הכניס ברשות, בעל הצר חייב: **ג** הכניס שורו להצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית, או שנשכו כלבו של בעל הבית, פטור. נגח הוא שורו של בעל הבית, חייב. נפל לבורו והבאיש מימיו, חייב. היה אביו או בנו לתוכו, משלם את הכפר. ואם הכניס ברשות, בעל הצר חייב. רבי אומר, בכלן אינו חייב, עד

into his premises; therefore, the owner of the ox would not be liable since he has permission and the owner of the premises would not be liable since he did not take it upon himself to watch; the law is in accordance with Rabbi].

(4) If an ox, while charging another ox, [incidentally] injures a woman who [as a result] miscarries, no compensation need be made for the loss of the embryo [since only a human can be liable for human embryo]. But if a man, while meaning to strike another man, [incidentally] struck a woman who thus miscarried, he would have to pay compensation for the loss of the embryo (Exodus 21:22). How is the compensation for [the loss of] embryo fixed? The estimated value of the woman before her miscarriage is compared with her value after the miscarriage. Rabban Shimon ben Gamliel said: If this is so, [he wouldn't have to pay at all, since] a woman, after having given birth increases in value [once the danger of death in childbirth has passed]. It is therefore the value of the embryo which has to be estimated, and this amount will be given to the husband (see Exodus 21:22). If, however, the husband is no longer alive, it would be given to his heirs. If the woman was a freed maidservant or a convert [and the husband, also a convert or a freed manservant, is no longer alive], there would be complete exemption [the reason being, that in this case there is no legitimate plaintiff since the Torah states: (Exodus 21:22) "According to the demands of the husband", and the husband has no heirs].

(5) If a man digs a pit in private ground and opens [an opening to] it from a public

רבנו עובדיה מברטנורא

הלכך אם הכניס שורו ברשות בעל הבית סתם ולא קבל עליו לשמור, בעה"ב פטור דהא לא קבל עליה נטירותא. והמכניס נמי פטור, לפי שהכניס ברשות: **ד שור שהיה מתכוין לחבירו וכו'.** איידי דבעי למיתני סיפא אדם שהיה מתכוין לחבירו, תנא רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו. דאפילו היה מתכוין לאשה. פטור השור מדמי ולדות, שאין חייב בדמי ולדות אלא אדם בלבד: **א"כ משהאשה יולדת משבחת.** אם כן דכך שמין כדקאמרת, אשתבח דלא יהיה ליה מידי, שהרי משהאשה יולדת משבחת, שדמיה פחותין לימכר קודם שתלד שמשוכנת היא למות בצער הלידה: **שפחה ונשתחררה.** כלומר היתה משוחררת נשואה לגר או לעבד משוחרר, או גיורת נשואה לאחד מהן, ומת הבעל, פטור. דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשים, זכה, וזה קודם לזכות במה שבידו.

place, or if he digs it in public ground and opens [an opening to] it from private property, or if he digs it in private ground and opens [an opening to it] from the private property of another, he is liable [for any damage that may result, if the owner of the land where the opening of the pit was had renounced ownership]. If a man digs a pit on public ground and an ox or a donkey falls into it, and dies he becomes liable, whether he dug a pit [a round hole], or a ditch [a long and narrow hole], or a cave [square, with roofing, but open], trenches [wide and square like a cave, but unroofed], or wedgelike ditches [narrow at the bottom and wide at the top], he would be liable. If so, why is “pit” mentioned [in the Torah — Exodus 21:33]? [To teach that] just as a pit can cause death because it is usually ten handsbreadth [deep], so too, all [other similar nuisances] must be such as can cause death, [i.e.,] ten handsbreadth [deep]. Where, however, they were less than ten handsbreadth [deep], and an ox or a donkey fell into them and died, there would be exemption [as the death of the animal should, in this case, not be completely attributed to the pit]. If they were only injured by them, there would be liability.

(6) Where there is a pit [belonging to] two partners, if the first one passes by and does not cover it, and the second one also [passes by and does] not cover it [and damage occurred later], the second would be liable [if he had been given the cover by the first one, but had not placed it on the pit]. If the first one [of the

רבנו עובדיה מברטנורה

הוא הדין נמי לישראלית הנשואה לגר ומת הגר, דפטור, דהא דמי ולדות לבעל. אלא משום דסתם משוחררת וגיוורת נשואות לגר ולמשוחרר, להכי נקט שפחה וגיוורת: ה ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד אחרת. אע”ג דאין כאן צד רה”ר, חייב. ובלבד אם הפקיר רשותו אותה שפי הבור לתוכה: אחד החופר בור. הוא עשוי עגול: שיח. ארוך וקצר: מערה. מרובעת ומכוסה בקירוי, אלא שיש לה פה: חריצין. רחבים ומרובעים כמערה, אלא שאינן מקורין: נעיצין. קצרין מלמטה ורחבים מלמעלה: מה בור שיש בו כדי להמית י’ טפחים. דסתם בור הוא גבוה עשרה טפחים: ו השני חייב. והוא שמסר לו ראשון לשני כשהלך כסוי הבור לכסותו ולא כסוה השני: כסוה כראוי

ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים, או ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד, ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד אחר, חייב. החופר בור ברשות הרבים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב. אחד החופר בור, שיח ומערה, חריצין ונעיצין, חייב. אם כן, למה נאמר בור, מה בור שיש בו כדי להמית, עשרה טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים. היו פחותין מעשרה טפחים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור. ואם הזק בור, חייב: ו בור של שני שתפין, עבר עליו הראשון ולא כסוה, והשני ולא כסוה, השני חייב. כסוה הראשון, ובא השני ומצאו

partners] covered it and the second one came along and found it open and [nevertheless] did not cover it, the second would be liable. [If, however, neither had taken steps to cover the pit, both are liable.] If [an owner of a pit] had covered it properly, and an ox or a donkey [nevertheless] fell into it and was killed, he would be exempt [as he is not to blame]. But if he did not cover it properly, and an ox or a donkey fell into it and was killed, he is liable. If it fell forward [into the pit, being frightened] on account of the noise of digging [the pit], there would be liability, but if it fell backward [not into the pit] on account of the noise of digging, there would be exemption [since this is *grama*, i.e., indirectly causing the damage; in the first case, however, since it was his pit he is liable]. If an ox fell into it together with its implements which thereby broke, [or] a donkey together with its baggage which was thereby torn, there would be liability for the beast, but exemption as regards the inanimate objects [because the Torah speaks of an ox being harmed by the pit, and not of the implements]. If there fell into it an ox which is deaf, mentally disabled, or a calf, there would be liability [but not in the case of a normal healthy ox, a healthy ox watches where it is going]. But in the case of a son or a daughter [though a minor], a manservant, or a maidservant, there would be exemption.

(7) Both an ox and any other animal are alike [before the law] regarding falling

רבנו עובדיה מברטנורא

ונפל לתוכו. כגון שהתליע הכסוי: **נפל לפניו מקול הכרייה חייב.** שהיה חופר בבור ושמע השור קול פטיש ונבעת ונפל בבור ומת, חייב. ואף על גב דכיון דמשום גרמא דקול הכרייה נפל הוה לן למימר דאסתלק חיובא דבור מיניה ורמיא אפשעותא דקול הכרייה וההוא גרמא בעלמא ופטור, אפילו הכי חייב הואיל ובתוך הבור נמצא הנזק: **לאחריו מקול הכרייה פטור.** אם נכשל השור מקול הכרייה על שפת הבור ונפל לאחריו חוץ לבור ומת, פטור. שהרי לא נמצא הנזק בבור, וקול הכרייה גרמא בעלמא הוא ופטור: **ונשתברו, ונתקרעו.** בכלי שור שייך שברה, העול והמחרישה. בכלי חמור שייך קריעה, חבילת בגדים ומרדעת שעל גביו: **ופטור על הכלים.** דכתיב (שמות כא) ונפל שמה שור או חמור, שור ולא אדם, חמור ולא כלים: **שור חרש שוטה וקטן חייב.** שור שהוא חרש ושהוא שוטה ושהוא קטן, חייב עליו אם נפל לבור. אבל שור שהוא פקח אינו חייב עליו, דאיבעי ליה לעיוני ומיזיל: **א אחד שור ואחר כל בהמה לנפילת הבור.** דכתיב (שמות כא) כסף ישיב לבעליו,

into a pit, [see Exodus 21:33], to keeping away from Mount Sinai [see Exodus 19:13], to paying double [in case of theft — Exodus 22:3], to restoring lost property [see Deuteronomy 22:1-3], to unloading [burdens too heavy for an animal to bear — Exodus 23:5, Deuteronomy 22:4], to abstaining from muzzling [when treading grain, see Deuteronomy 25:4], to unlike animals [being coupled — see Leviticus 19:19] or plowing together (Deuteronomy 22:10), to Sabbath rest (Exodus 20:10 and Deuteronomy 5:14). So also beasts and birds are like them. If so, why do we read, “an ox or a donkey”? Only because Scripture spoke of the more common [animal in domestic life].

רבנו עובדיה מברטנורא

לכל מידי דאית ליה בעלים: **ולהפרשת הר סיני**. דכתיב (שם יט) אם בהמה אם איש לא יחיה, וחיה בכלל בהמה. אם, לרבות את העופות: **ולתשלומי כפל**. דכתיב (שם כב) על כל דבר פשע, כל מידי דבר פשיעה הוא: **להשבת אבירה**. לכל אבדת אחיך (דברים כב): **לפריקה**. עוזב תעזוב עמו (שמות כג). אע"ג דכתיב (שם) חמור שונאך, כל בהמה בכלל, דילפינן חמור חמור משבת שנאמר בו (דברים ה) שורך וחמורך וכל בהמתך: **לחסימה**. לא תחסום שור בדישו (שם כה) ילפינן שור שור משבת: **לכלאים**. דהרבעה, אף על גב דכתיב (ויקרא יט) בהמתך לא תרביע כלאים, הוי נמי חיה ועוף בכלל, דילפינן בהמה בהמה משבת. וכן לענין כלאים דהנהגה דלא תחרוש בשר ובחמור יחידו (דברים כב) ילפינן שור שור משבת, דהוא הדין לכל שני מינים של בהמה חיה ועוף. ומיהו לענין פסק ההלכה מן התורה אינו חייב אלא כשחורש ומנהיג בשני מינים שאחד טמא ואחד טהור דומיא דשור וחמור, אלא שאסרו חכמים כל שני מינים, בין ששניהם טמאים בין ששניהם טהורים: **ולשבת**. דכתיב שורך וחמורך וכל בהמתך, וחיה בכלל בהמה. וכל, רבויא הוא לרבות עופות: **שדיבר הכתוב בהווה**. דבבר הרגיל להיות: